

Muistio

10.11.2021

Parlamentaarisen vaalityöryhmän kokous 12

Aika	20.10.2021 klo 9-11
Paikka	Etäkokous / Eteläesplanadi 10, nh. Julkisuus
Jäsenet	Puoluesihteeri Antton Rönholm, SDP, pj Puoluesihteeri Arto Luukkanen, Perussuomalaiset Puoluesihteeri Kristiina Kokko, Kokoomus Puoluesihteeri Riikka Pirkkalainen, Keskusta Puoluesihteeri Veli Liikanen, Vihreät Puoluesihteeri Mikko Koikkalainen, Vasemmistoliitto Puoluesihteeri Fredrik Guseff, RKP Puoluesihteeri Asmo Maanselkä, Kristillisdemokraatit Puoluesihteeri Juhani Klemetti, Liike Nyt
Pysyvät asiantuntijat	Ministeri Lauri Tarasti Professori Kimmo Grönlund, Vaalitutkimuskonsortio Professori Elina Kestilä-Kekkonen, Vaalitutkimuskonsortio Ylitarkastaja Jonna Carlson, VTV Johtava lainsäädäntöasiantuntija Kaj von Hertzen, VTV Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö Yksikönpäällikkö Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö
Sihteerit	Erityisasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö

Postiosoite**Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite**Besöksadress**

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin**Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi**Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet**E-post, internet**

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Muistio

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.07. Todettiin läsnäolijat. Poissa kokouksesta olivat Arto Luukkanen ja Jonna Carlson.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen esityslista.

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen (liite 1)

Veli Liikanen ehdotti, että pöytäkirjaan täydennettäisiin hänen kannattaneen vaihtoehtoa b esityslistan kohdassa 6. Hyväksyttiin ehdotettu muutos tehtäväksi esityslistaan.

4. Ehdokkaiden asettamista koskevat käytännöt (liite 2: taustamuistio eri vaalityyppien säännöksistä puolueen ehdokkaiden asettamisesta)

Lauri Tarasti alusti ehdokkaiden asettamista koskevan lainsäädännön ja erityisesti jäsenäänestysten nykytilasta ja historiasta laatimansa muistion pohjalta, minkä jälkeen käytiin keskustelua ehdokasasettelua koskevasta sääntelystä sekä ehdokaslistojen enimmäiskokoa koskevista säännöksistä. Alustuksessa kerrotun mukaisesti ehdokasasettelua koskevat pykälät (112 – 118 §) on kirjattu vaalilakiin turvaamaan kansanvaltainen menettely puolueissa. Tarastin mukaan ehdokasasettelua koskevaa sääntelyä olisi mahdollista muuttaa kahdella vaihtoehtoisella tavalla. Ensimmäisenä vaihtoehtona olisi muuttaa sääntelyä siten, että eduskuntavaaleissa otettaisiin käyttöön vastaava käytäntö kuin muissa vaaleissa ja pakollisena olisi ainoastaan 112 §:n mukainen jäsenäänestys. Toisena vaihtoehtona olisi tehdä lisämääräys 112 §:ään jäsenäänestystä koskien, jonka mukaan jäsenäänestys ei ole pakollinen jos ehdokkaita on enintään se määrä, joka kyseisissä vaaleissa voidaan asettaa. Sen sijaan, jos ehdokkaita olisi enemmän kuin sallittu määrä, tulisi jäsenäänestys järjestää.

Puheenjohtaja kysyi, mikä taho valvoo kansanvaltaisuuden toteutumista. Todettiin, että kansanvaltaisuuden määrittäminen ja vahtiminen jäisi puolueen itsensä tehtäväksi. Tällöin esimerkiksi asia ei tulisi käsiteltäväksi oikeudessa. Asmo Maanselkä kysyi, mitä puolueen ehdokasasetteluun tyytymätön jäsen voisi tilanteessa käytännössä tehdä. Lauri Tarasti vastasi, että ehdotetussa menettelyssä jäsen ei voisi ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin, vaan keinovalikoima rajoittuisi puolueen sisäiseksi. Tarasti totesi, ettei määritelmä kansanvaltaisuudesta ole käytännössä tullut testiin, mutta kysymys tulee tarkasteltavaksi puolueiden sääntöjen hyväksymisen osalta. Veli Liikanen

piti Tarastin esittämiä vaihtoehtoja molempia lähtökohtaisesti mahdollisina. Myös Kristiina Kokko piti keskustelussa molempia vaihtoehtoja mahdollisina.

Arto Jääskeläinen kertoi, että puoluelain 2 §:ssä todetaan, että puolueen sääntöjen tulee toteuttaa kansanvaltaisuus, jolla tarkoitetaan, että puolueen jäsenillä tulee olla vaikutusmahdollisuus vaikuttaa ehdokasasetteluun. Toistaiseksi usean puolueen säännöissä on todettu, että puolue toteuttaa jäsenäänestyksen vaalilain mukaisena. Jääskeläinen nosti esiin, että puolueen päätökseen tyytymättömällä jäsenellä on jo nykytilanteessa käytännössä hyvin vähän keinoja kyseenalaistaa ehdokasasettelua koskevaa päätöstä. Heini Huotarinen ehdotti, että seuraavaan kokoukseen tehtäisiin ehdotus, jossa nostettaisiin esiin keskustelussa esiin nostetut huomiot.

Riikka Pirkkalainen totesi, että kansanvaltaisuuden tulee olla puolue toiminnan ja muunkin järjestötoiminnan lähtökohta. Pirkkalaisen mukaan hänen omassa puolueessa jäsenet kokevat nykyiset mahdollisuudet riittäväksi ja piirikokouksissa päätösvaltaa käyttävät tahot ovat riittävä varmistamaan kansanvaltaisuuden. Pirkkalainen totesi, että lainsäädännöstä oli hyvä ilmetä tarpeeksi selvästi, että puolueiden sääntöjen merkitys kansanvaltaisuuden varmistamisen osalta.

Mikko Koikkalainen toivoi tarkennettavaksi, ettei henkilöllä ole subjektiivista oikeutta päästä minkä tahansa puolueen ehdokkaana. Käytännön haasteena on, että ehdokasmäärät täytyvät tyypillisesti lähellä vaaleja, mikä johtaa siihen, että puoluekenttä pyrkii toimimaan niin, että jäsenäänestys käytännössä aina vältetään, jotta jäsenäänestystä ei jouduttaisi järjestämään hyvin lähellä vaaleja vain muutaman ylimääräisen ehdokkaan pudottamista varten.

Käytiin keskustelua ehdokaslistojen enimmäismäärien mahdollisista muutostarpeista. Riikka Pirkkalainen ei kannattanut muutosten tekemistä ehdokaslistojen enimmäiskokoihin. Asmo Maanselkä ehdotti, että ehdokkaiden lukumäärä voitaisiin kuntavaalien ja maakuntavaalien osalta yhdistää suppeampaan suuntaa. Myös Veli Liikanen arvioi, että kuntavaalien kerroin 1,5 on koettu melko korkeaksi ja sen madaltamista voisi harkita 1,25:een. Myös Juhani Klemetti ja Mikko Koikkalainen tukivat ajatusta kerroinluvun yhtenäistämisestä alue- ja kuntavaalien osalta siten, että se olisi kuntavaaleissa nykyistä pienempi. Kristiina Kokko ei tahtonut ottaa kantaa tässä vaiheessa ehdokasmäärien enimmäiskokoihin, mutta totesi, että aiheen selvittämistä voisi kuitenkin jatkaa. Myös Antton Rönholm piti tarkastelua mahdollisena, mutta ei kiireellisenä. Rönholmin mukaan kysymyksen voisi nostaa esiin. esim. seuraavissa hallitusneuvotteluissa, jos siihen tahdottaisiin muutosta ennen seuraavia kunta- ja aluevaaleja.

Kansalaisaloitteiden ikäraajat

Niklas Wilhelmsson alusti aiempien selvitysten pohjalta aloitteiden ikärajoista (liite 4) ja Laura Nurminen nuorten kuulemisista (liite 5).

Veli Liikanen kannatti, että EU-kansalaisaloitteiden ikärajaa voitaisiin alentaa ja edistää mahdollisuuksien mukana kansalaisaloitetta koskevaa perustuslakimuutosta ikärajan alentamisen osalta. Mikko Koikkalainen katsoi, että aloiteikärajojen ei tarvitse olla sidoksissa äänioikeusikärajaan ja että aloiteoikeusikärajan alentaminen kannatettavaa. Tosin Koikkalainen arvioi, että ikärajan alentamisen vaikutukset olisivat luultavasti vähäisiä osallistumisen kannalta.

Antton Rönholm ehdotti, että arvio eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajan tarkistamisesta voitaisiin jättää hallituksen sisäiseen harkintaan ja pohti, että tulevien perustuslakimuutosten yhteydessä olisi syytä tarkastella kansalaisaloitteen ikärajaa.

Riikka Pirkkalainen totesi Keskustan kannattavan osallistumisen ikärajojen laskemista. Myös Juhani Klemetti kertoi, että Liike Nyt kannattaa kaikkia hankkeita, joissa tuetaan kansalaisten osallistumista ja lisäksi, että ikärajojen tarkastelu voidaan aloitteiden osalta erottaa äänioikeusikärajan tarkastelusta.

Keskustelun lopputulemana todettiin, että ikärajoja koskevaa keskustelua jatketaan työryhmän seuraavassa kokouksessa erityisesti eurooppalaisen kansalaisaloitteen osalta.

5. Mahdolliset uudet aloitemuodot ja kansalaisaloitteen kehittäminen

Asiakohta siirretty seuraavaan kokoukseen.

6. Julkisen ja puolijulkisen tilan käyttö kampanjointiin

Mirkka Saarela ympäristöministeriöstä alusti kaavoitukseen liittyvistä ratkaisuista. Saarelan tulkinnan mukaan kaavoituksella ei ole mahdollisuutta varmistaa kampanjointia kauppakeskuksissa tai muissa puolijulkisissa tiloissa. Saarela kuitenkin totesi, että asiassa ei ole tehty selvitystä, vaan arvio perustuu alustavaan asiantuntijakeskusteluun. Työryhmän edellisessä kokouksessa keskustellusta kampanjonnista kauppakeskuksen tiloissa Mikkelissä Saarela totesi, että kaavassa ei Mikkelin osalta todettu erikseen kampanjonnista, vaan kampanjointi mahdollistunut välillisesti, koska kauppakeskus torimaista aluetta.

Lauri Tarasti ehdotti, että työryhmä voisi esittää suositusta asiassa, jos vaikuttaa, että lainsäädännön keinoin asiaa ei voi ratkaista.

Veli Liikanen esitti huomiona, että uusia kauppakeskuksia rakennetaan, joten kysymyksestä tulisi yrittää ratkaista ainakin uusien kauppakeskusten osalta, kun kaavoituksella tai lainsäädännöllä ei voi takautuvasta muuttaa asiantilaa jo olemassaolevien kauppakeskusten osalta.

Ehdotettiin tehtäväksi työryhmän suositus asiassa laadittavaksi seuraavassa kokouksessa. Todettiin myös, että vuonna 2010 tehty vastaava suositus Johanna Korhosen laatimassa selvityksessä.

7. Muut asiat

Aluevaaleista keskustelutilaisuus perjantaina, johon voi ilmoittautua.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen.